

Adoptionsbidrag

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning. Den innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den elektroniska versionen. Den elektroniska versionen hittar du på

[http://www.forsakringskassan.se/Om Försäkringskassan/Dina rättigheter och skyldigheter/Vägledningar och rättsliga ställningstaganden – Vägledningar](http://www.forsakringskassan.se/Om_Forsakringskassan/Dina_rattigheter_och_skyldigheter/Vagledningar_och_rattsliga_stallningstaganden_-_Vagledningar).

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
                         Rättsavdelningen

Innehåll

Förkortningar	4
Sammanfattning.....	5
Läsanvisningar	6
1 Inledning	7
2 Adoption.....	8
2.1 Regler om adoption av barn från utlandet.....	8
2.1.1 Svenska adoptionsbeslut	9
2.1.2 Utländska adoptionsbeslut	9
2.2 Medgivande från socialnämnden	9
2.3 Haagkonventionen	10
2.4 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF).....	10
3 Villkor för adoptionsbidrag	11
3.1 Barnet.....	11
3.2 Blivande adoptivföräldrar	11
3.3 Adoptionen	12
3.3.1 Haagkonventionen	12
3.4 Ansökan	13
3.5 Utbetalning	13
3.6 Preskription	14
Källförteckning.....	15

Förkortningar

FB	Föräldrabalken (1949:381)
Haagkonventionen	Konvention antagen i Haag den 29 maj 1993 om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner
MFoF	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
Prop.	Proposition
SFB	Socialförsäkringsbalken

Sammanfattning

Denna vägledning är tänkt att vara ett stöd i arbetet hos Försäkringskassan och bidra till att 21 kap. socialförsäkringsbalken (SFB) tillämpas på ett riktigt sätt.

Adoptionsbidraget är ett ekonomiskt stöd till föräldrar för kostnader i samband med adoption av barn som inte är svenska medborgare och som inte är bosatta i Sverige. Barnet får inte ha fyllt 10 år när de blivande adoptivföräldrarna får det i sin vård.

Bidraget betalas ut till den eller de föräldrar som har fått tillstånd av en svensk domstol till en adoption. Bidraget är 75 000 kronor per barn.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett stöd för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen och vid utbildning.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar och förordningar. De är som regel citerade i en ruta som texten före eller efter rutan hänvisar till. Det finns också hänvisningar till interna styrdokument, förarbeten och andra vägledningar. Dessa hänvisningar finns antingen i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, förarbeten med mera som nämns i vägledningen.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktssbild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken "Bokmärken" i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enskilda ord och begrepp.

1 Inledning

Adoptionsbidraget är ett ekonomiskt stöd till föräldrar för kostnader i samband med adoption av barn som inte är svenska medborgare och som inte är bosatta i Sverige. Barnet får inte ha fyllt 10 år när de blivande adoptivföräldrarna får det i sin vård. Bidraget är 75 000 kronor per barn.

Ett syfte med adoptionsbidraget är att förhindra att ekonomiskt svaga grupper uteslås från möjligheten att adoptera. Ett annat syfte är att underlätta att adoptivbarn får syskon, genom att familjen får ekonomisk möjlighet att adoptera ytterligare ett barn (prop. 1988/89:3 om bidrag vid adoption av utländska barn, s. 6 och 8).

Bestämmelserna om adoptionsbidrag finns i 21 kap. SFB, men även andra bestämmelser har betydelse för adoptionsbidrag. Dessa bestämmelser nämns i sitt sammanhang i aktuellt avsnitt.

Adoptionsbidrag är en bosättningsbaserad förmån. Det innebär att den som är bosatt i Sverige är försäkrad för adoptionsbidrag (5 kap. 9 § SFB).

2 Adoption

Detta kapitel beskriver de allmänna reglerna för adoption av såväl svenska barn som barn från utlandet. Det beskriver också Haagkonventionens innebörd och vilken roll Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har vid internationella adoptioner.

Bestämmelserna om adoption finns i 4 kap. föräldrabalken (FB).

En adoption innebär att den som adopteras får samma rättsliga ställning som biologiska barn till den som adopterar. Adoptivbarnets rättsliga relation till sina biologiska föräldrar upphör helt i och med adoptionen (4 kap. 21 § FB).

Ett beslut om adoption ska meddelas av en domstol. Innan domstolen beslutar ska den pröva om det är lämpligt att adoptionen äger rum. Domstolen får bara ge tillstånd om det är till fördel för barnet och om den sökande har uppfostrat eller vill uppfostra barnet. Domstolen får också ge tillstånd om det med hänsyn till det personliga förhållandet mellan den sökande och barnet finns någon särskild anledning till adoptionen.

Om barnet inte har fyllt 18 år ska socialnämnden yttra sig innan ärendet avgörs.

Som huvudregel gäller att

- den som adopterar måste ha fyllt 18 år
- makar, registrerade partner och sambor måste adoptera gemensamt
- en make eller sambo kan adoptera sin makes eller sambos barn
- en ensamstående får adoptera
- ett barn som fyllt 12 år inte får adopteras utan eget samtycke
- ett barn under 18 år inte får adopteras utan samtycke från den förälder som är vårdnadshavare.

Bestämmelser som jämställer ett registrerat partnerskap med ett äktenskap när det gäller rättsverkan finns i 2 och 3 §§ lagen (2009:260) om upphävande av lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

2.1 Regler om adoption av barn från utlandet

Endast auktoriserade organisationer får förmedla adoptioner från utlandet. På www.mfof.se finns en förteckning över auktoriserade organisationer.

Den som vill adoptera ett barn från utlandet ska anlita en auktoriserad organisation. Det gäller dock inte enstaka fall av adoption som avser släktingbarn. Det kan också finnas andra särskilda skäl att adoptera utan förmedling av en auktoriserad organisation. I dessa fall ska MFoF pröva om förfarandet är godtagbart innan barnet lämnar landet. Detta framgår av 3 och 4 §§ lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

Vid adoption av barn från utlandet gäller också reglerna i lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer, om bland annat beslut om adoption som meddelats i en främmande stat.

2.1.1 Svenska adoptionsbeslut

En ansökan om adoption tas upp av en svensk domstol bland annat om de blivande adoptivföräldrarna har sin hemvist i Sverige. En ansökan om adoption prövas enligt svensk lag. (2 och 3 §§ lagen [2018:1289] om adoption i internationella situationer)

2.1.2 Utländska adoptionsbeslut

Utländska adoptionsbeslut gäller automatiskt i Sverige om beslutet meddelades i det land där den som har adopterats bodde när adoptionsförfarandet inleddes eller i det land där adoptivföräldern/någon av adoptivföräldrarna bodde när beslutet meddelades. Om lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling var tillämplig på adoptionen krävs, som huvudregel, att adoptionen har genomförts i enlighet med den lagen för att adoptionsbeslutet ska gälla i Sverige. Om barnet hade svenskt medborgarskap eller bodde i Sverige när adoptionsförfarandet inleddes måste adoptionen godkännas av MFoF. (4-6 §§ lagen [2018:1289] om adoption i internationella situationer och 1 § förordningen [2018:1296] om adoption i internationella situationer)

2.2 Medgivande från socialnämnden

Om ett barn som är under 18 år tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av barnets föräldrar eller någon annan som har vårdnaden om barnet, ska socialnämnden ge sitt medgivande.

När man tar emot ett barn från utlandet i syfte att adoptera det, ska man ha ett medgivande från socialnämnden innan barnet lämnar sitt hemland. Medgivandet upphör att gälla om inte barnet har tagits emot i hemmet inom tre år från det att man fick medgivandet.

När ett barn har föreslagits för adoption ska de blivande adoptivföräldrarna anmäla det till socialnämnden. Socialnämnden ska pröva om samtycke ska ges till att adoptionsförfarandet får fortsätta.

Det här framgår av 6 kap. 6, 12, 12 a och 14 §§ socialtjänstlagen (2001:453).

2.3 Haagkonventionen

1 § första stycket lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner

Den i Haag den 29 maj 1993 antagna konventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner skall i originaltexternas lydelse gälla som lag här i landet. Originaltexterna skall ha samma giltighet.

21 kap. 4 § SFB

Adoptionsbidrag lämnas endast till den eller de föräldrar som har adopterat enligt beslut av svensk domstol.

Med svensk domstols beslut likställs

1. ett utomlands meddelat beslut om adoption som gäller i Sverige enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, och
2. ett utomlands meddelat beslut om adoption som gäller i Sverige enligt lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer.

Haagkonventionen gäller som lag i i Sverige. Konventionen gäller i förhållande till de stater som anslutit sig till den. En adoption som har genomförts i ett konventionsland ska omedelbart erkännas i de övriga länder som anslutit sig till konventionen, om den behöriga myndigheten i det land där adoptionen ägt rum har utfärdat ett intyg som visar att adoptionen genomförts i enlighet med konventionen (artikel 23 i Haagkonventionen).

2.4 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)

MFoF är en myndighet under socialdepartementet. MFoF har ett övergripande ansvar för adoptioner från andra länder.

Det är MFoF som avgör frågor om auktorisation av internationella adoptionsorganisationer. MFoF har också tillsyn över dessa organisationer (5 § lagen [1997:192] om internationell adoptionsförmedling).

MFoF prövar i vissa fall om adoptioner som grundas på utländska adoptionsbeslut kan godkännas när Haagkonventionen inte är tillämplig. MFoF:s beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol (9 § lagen [2018:1289] om adoption i internationella situationer).

Se vidare på www.mfof.se

3 Villkor för adoptionsbidrag

Detta kapitel beskriver de villkor som måste vara uppfyllda när det gäller barnet, de blivande adoptivföräldrarna och adoptionen. Här beskrivs också vad som gäller för ansökan och utbetalning av bidraget.

3.1 Barnet

21 kap. SFB

2 § Adoptionsbidrag kan lämnas till försäkrade föräldrar för kostnader vid adoption av barn som inte är svenska medborgare och som inte är bosatta här i landet när föräldrarna får dem i sin vård.

Bidraget lämnas med 75 000 kronor för varje barn.

5 § Adoptionsbidrag lämnas endast för barn som inte hade fyllt tio år när föräldrarna fick barnet i sin vård.

Bidrag lämnas inte för adoption av en makes eller sambos barn.

Åldersvillkoret i 5 § gäller inte tidpunkten för den rättsliga vårdnaden, utan när de blivande adoptivföräldrarna får barnet i sin faktiska vård (prop. 1988/89:3, s. 14). Om de har fått barnet i sin vård i barnets hemland innan det fyllt 10 år är alltså åldersvillkoret uppfyllt även om barnet har fyllt 10 år när det reser in i Sverige.

Man kan inte få adoptionsbidrag om man adopterar sin makes eller sambos barn. Som make eller sambo i 5 § räknas också en registrerad partner, eftersom ett registrerat partnerskap jämställs med ingånget äktenskap (2 och 3 §§ lagen [2009:260] om upphävande av lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap).

3.2 Blivande adoptivföräldrar

21 kap. 3 § SFB

För att adoptionsbidrag ska lämnas krävs

1. att föräldrarna var bosatta här i landet såväl när de fick barnet i sin vård som när adoptionen blev giltig här, och
2. att ansökan om bidraget görs inom ett år från det att adoptionen blev giltig här i landet.

Kravet på att föräldrarna är bosatta i Sverige gäller den tidpunkt när de blivande adoptivföräldrarna fick barnet i sin faktiska vård (prop. 1988/89:3, s. 13).

I fråga om kravet på bosättning ska reglerna i 5 kap. SFB tillämpas. Det innebär bland annat att den som lämnar Sverige för längst ett år fortfarande ska anses bosatt här. Se vidare Vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

Adoptionsbidrag ska inte betalas ut om ett barn av någon annan orsak kommer i en familjs faktiska vård och det senare blir fråga om adoption (prop. 1988/89:3, s. 13).

3.3 Adoptionen

21 kap. SFB

4 § Adoptionsbidrag lämnas endast till den eller de föräldrar som har adopterat enligt beslut av svensk domstol.

Med svensk domstols beslut likställs

1. ett utomlands meddelat beslut om adoption som gäller i Sverige enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, och
2. ett utomlands meddelat beslut om adoption som gäller i Sverige enligt lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer.

6 § Bidrag lämnas endast för adoption som har förmedlats av en sammanlutning som är auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

Man kan få adoptionsbidrag om man har något av följande:

- ett beslut om adoption meddelat av en svensk domstol
- ett utländskt beslut om adoption som gäller i Sverige enligt Haagkonventionen
- ett utländskt beslut om adoption som gäller i Sverige enligt lagen om adoption i internationella situationer.

Dessutom ska adoptionen ha förmedlats av en auktoriserad adoptionsorganisation.

Det innebär att adoptionsbidrag inte kan betalas ut för ett barn som adopteras utan förmedling av en auktoriserad adoptionsorganisation. Man kan till exempel inte få adoptionsbidrag för ett släktingbarn som adopterats genom enskild adoption.

3.3.1 Haagkonventionen

Ett utländskt adoptionsbeslut från ett annat konventionsland ger rätt till adoptionsbidrag, under förutsättning att det aktuella landet förutom att ha skrivit under Haagkonventionen också har bekräftat (ratificerat) att konventionen trätt i kraft i det aktuella landet.

Det är viktigt att Försäkringskassan kontrollerar att det utländska adoptionsintyget är upprättat efter det att konventionen har trätt i kraft i det aktuella landet.

Haagkonventionens webbplats för internationell privaträtt uppdateras fortlöpande i fråga om olika länders anslutning. Se www.hcch.net.

Läs mer om Haagkonventionen i avsnitt 2.3.

Intyg om adoption enligt artikel 23

Att adoptionen genomförts i enlighet med Haagkonventionen framgår av ett intyg som utfärdats enligt artikel 23 i konventionen. Det är den behöriga myndigheten i det land där adoptionen ägt rum som utfärdar intyget. För att få rätt till adoptionsbidrag måste man ha ett sådant intyg.

3.4 Ansökan

110 kap. 4 § SFB

Den som vill begära en förmån (sökanden) ska ansöka om den skriftligen. Detsamma gäller begäran om ökning av en förmån.

En ansökan om en förmån ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet och ska vara egenhändigt undertecknad. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete.

21 kap. 3 § SFB

För att adoptionsbidrag ska lämnas krävs

1. att föräldrarna var bosatta här i landet såväl när de fick barnet i sin vård som när adoptionen blev giltig här, och
2. att ansökan om bidraget görs inom ett år från det att adoptionen blev giltig här i landet.

Föräldrar som vill få adoptionsbidrag ska ansöka om det hos Försäkringskassan inom ett år från det att adoptionen blev giltig här i landet. En kopia av beslutet eller en annan handling som styrker adoptionen samt en kopia av den handling som styrker vilken organisation som har förmedlat adoptionen ska bifogas ansökan.

Något medgivande från socialnämnden behöver inte bifogas ansökan.

3.5 Utbetalning

Bidraget är 75 000 kronor per barn, oavsett om flera barn adopteras vid samma tillfälle (prop. 1988/89:3 s. 8). Det påverkas inte heller av från vilket land adoptionen sker och oavsett vilka kostnader som föräldrarna faktiskt har haft.

Bestämmelsen om höjning av adoptionsbidraget från 40 000 kronor till 75 000 kronor per barn tillämpas för föräldrar som har fått barnet i sin vård den 1 januari 2017 eller senare. De gamla bestämmelserna ska fortfarande tillämpas för föräldrar som har fått barnet i sin vård före den 1 januari 2017. Dessa föräldrar får alltså adoptionsbidrag med 40 000 kronor per barn.

Adoptionsbidrag lämnas till den förälder eller de föräldrar som har fått tillstånd till en adoption (21 kap. 4 § SFB).

Föräldrarna får hälften var av adoptionsbidraget om de inte begär en annan fördelning (21 kap. 7 § SFB).

Adoptionsbidraget kan tidigast betalas ut när adoptionen har blivit giltig i Sverige. Det följer av 21 kap. 3 § SFB som säger att ansökan ska göras inom ett år från den tidpunkt då adoptionen blev giltig här i landet.

Bidraget är skattefritt (8 kap. 9 § inkomstskattelagen [1999:1229]).

Läs mer i Vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*.

3.6 Preskription

107 kap. 12 § SFB

Om en ersättning enligt denna balk inte har lyfts före utgången av andra året efter det då beloppet blev tillgängligt för lyftning, är fordran på beloppet preskriberad.

Den som beviljats adoptionsbidrag, men inte fått det utbetalat till sig, förlorar rätten till bidraget om han eller hon inte gör anspråk på det innan preskriptionstiden har gått ut.

Se även Vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*.

Källförteckning

Konventioner

Konvention antagen i Haag den 29 maj 1993 om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner

Lagar

Lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer

Socialförsäkringsbalken

Lagen (2009:260) om upphävande av lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

Socialtjänstlagen (2001:453)

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling

Lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner

Föräldrabalken (1949:381)

Förordningar

Förordningen (2018:1296) om adoption i internationella situationer

Förarbeten

Prop. 1988/89:3 Om bidrag vid adoption av utländska barn

Vägledningar

Vägledning 2017:1 Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal

Vägledning 2005:1 Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar

Övrigt

www.mfof.se

www.hcch.net